

Πώς θα εξηγηθεί ο θάνατος σε ένα παιδί;

Ορθοδοξία / Ποιμαντική

Μαρία Δημητριάδου, παιδαγωγός

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2ax9q23>]

Σύμφωνα με τον π. Συμεών Βενετσάνο, «η πνευματική ή ηθική αφύπνιση των παιδιών έρχεται σταδιακά και ανάλογα με τον βαθμό ωριμότητας, ετοιμότητας και δεκτικότητας του παιδιού»[35]. Άλλοτε πρόκειται για παιδιά με πρώιμη αφύπνιση, άλλοτε φυσιολογική και άλλοτε με αργοπορημένη, ακόμη κι αν δέχονται τα ίδια ακριβώς ερεθίσματα. Σε κάθε περίπτωση, τα πρόσωπα του περιβάλλοντος οφείλουν να σέβονται το κάθε παιδί χωριστά, να μην ασκούν πίεση και παράλληλα στην περίπτωση των πρώιμων ερωτήσεων να μη θεωρούν το παιδί έτοιμο να δεχτεί πιο ώριμες απαντήσεις, ξεχνώντας την παιδικότητά του.

Συνεπώς, η διδασκαλία θανάτου ξεκινά ταυτόχρονα με τις πρώτες σχετικές ερωτήσεις του παιδιού, υποκινούμενες από τα ερεθίσματα και τα βιώματα που γνωρίζει στην καθημερινότητά του. Η αδελφή Μαγδαληνή του Έσσεξ συστήνει πως οι ενήλικες πρέπει να ακούν προσεκτικά και όχι επιπόλαια αυτά τα ερωτήματα και να μην αναβάλλουν τις συζητήσεις και τις απαντήσεις τους για ευθετότερο χρόνο, αφήνοντας αναπάντητα ερωτήματα. Ακόμη, η εντύπωση ή η διασκέδαση που μπορεί να προσφέρει το ερώτημα ενός παιδιού δε θα πρέπει να επισκιάσει τη σοβαρότητα με την οποία οφείλει να δοθεί η ανάλογη απάντηση[36].

Μέσα στα πλαίσια ουσιαστικής επικοινωνίας με το παιδί, ο ενήλικας δεν παρουσιάζεται ως ένας άνωθεν παντογνώστης αλλά ως συνοδοιπόρος στην αναζήτηση της αλήθειας. Έτσι, πρέπει να προσφέρεται η δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης ακόμη και αμφισβήτησης στο παιδί, ενώ η παραδοχή της άγνοιας του ενηλίκου σε κάποια ερωτήματα είναι θεμιτή, ειδικά γύρω από το ζήτημα του θανάτου, ο οποίος συνιστά για τον άνθρωπο ένα μυστήριο. Ο ενήλικας πρέπει να μιλήσει και να εξηγήσει με ειλικρίνεια το μυστήριο αυτό, δείχνοντας βέβαια την απαιτούμενη ευαισθησία στις δυνατότητες και τις ανάγκες του παιδιού. Η ειλικρίνεια στις εξηγήσεις πρέπει να είναι τέτοια που να μπορεί να «μεταβολιστεί» από την παιδική ψυχή[37].

Όσον αφορά τη γλώσσα που θα χρησιμοποιηθεί στις εξηγήσεις, θα πρέπει να είναι απλή, κατανοητή και να συμβαδίζει με το γνωστικό επίπεδο του παιδιού. Προτείνεται η χρήση σαφών όρων και λέξεων (π.χ. θάνατος, καρκίνος, πέθανε) σε αντιδιαστολή με ευφημισμούς (π.χ. έφυγε, κοιμήθηκε, ξεκουράζεται)[38]. Ωστόσο,

δεν υπάρχει γενική συνταγή για τον τρόπο που θα εξηγηθεί ο θάνατος, αλλά εξαρτάται από το κάθε παιδί χωριστά.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες σεβασμού, θα πρέπει να αξιοποιείται από τους ενήλικες κάθε ευκαιρία που προσφέρεται μέσα στην καθημερινότητα, ώστε να μιλήσουν στα παιδιά για το θάνατο, όπως για παράδειγμα με αφορμή ένα μαραμένο λουλούδι ή ένα σκοτωμένο πουλάκι στην αυλή. Είναι σημαντικό ο θάνατος να γίνει αντιληπτός ως φυσική κατάληξη της ζωής χωρίς να προκαλεί αγωνία και πανικό. Η βιωματική προσέγγιση ενός νεκρού λουλουδιού ή ζώου θα βοηθήσει το παιδί να διαχωρίσει την έννοια της ζωής και του θανάτου. Στην περίπτωση του ζώου, είναι σημαντικό να δοθεί έμφαση στην ακινησία, την ηρεμία και την κρύα θερμοκρασία ενός νεκρού σώματος. Μπορεί να εξηγηθεί πως αυτά τα στοιχεία έχει και το ανθρώπινο σώμα όταν πεθαίνει. Όπως ένα λουλούδι όταν πεθαίνει δεν ανθίζει πια, ένας σκύλος σταματά να γαυγίζει και να τρέχει έτσι και ένας άνθρωπος σταματά να κινείται, να αναπνέει, να τρώει, να μιλάει.

Το παιδί, όπως και κάθε άνθρωπος, διδάσκεται το θάνατο και προετοιμάζεται καλύτερα για αυτόν, μέσα από το θάνατο των άλλων. Σε αντίθεση με την επικρατούσα σύγχρονη άποψη, είναι ευεργετικό να δοθεί στο παιδί η ευκαιρία να δει και να γνωρίσει τα νοσοκομεία, τα γηροκομεία και τα κοιμητήρια με τέτοιο τρόπο ώστε να μην το τρομάζουν και το απωθούν. Έτσι, μπορεί ευκολότερα να κατανοήσει τον κύκλο της ζωής και το θάνατο ως φυσικό μέρος αυτής. Σύμφωνα με την E.Ross, οι άνθρωποι που μεγάλωσαν σε αγροτικές περιοχές, συνήθως μέσα σε οικογένειες εκτεταμένης μορφής, δέχονται τη γέννηση και το θάνατο ως φυσικά γεγονότα της ζωής, καθώς μεγάλωσαν βλέποντας και τα δύο να συμβαίνουν μέσα στο σπίτι τους από την αρχή της παιδικής τους ηλικίας[39].

[Συνεχίζεται]

[35]π. Βενετσάνος, Σ., Καργιάννη, Ε. (2015). Υπαρξιακά ερωτήματα ενός παιδιού. *Ψυχής δρόμοι*. 9.Αθήνα: Αρμός, σελ.132

[36]Αδελφή Μαγδαληνή. (2008). *Σκέψεις για τα παιδιά στην Ορθόδοξη Εκκλησία σήμερα*. Έσσεξ Αγγλίας: Ιερά Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή Τιμίου Προδρόμου, σελ.47-8

[37]π. Βενετσάνος, Σ., Καργιάννη, Ε. (2015), σελ 129

[38] Nussbaumer An. & Russel R.I.R(2006), οπ. αναφ. Ελευθεριάδης, Ε., Κοσμίδου, Π. (2011)

[39]π. Φάρος, Φ. (1988), σελ.274

<http://bitly.com/2aE2hgm>